

Täysistunto

Keskiviikko 22.2.2023 klo 14.01—20.32

11. Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 207/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 26/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 26/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.43 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on mittakaavaltaan valtava uudistus, ja totean, että esittelypuheenvuorokin lienee pitkä, mutta en pahoittele sitä.

Eli tällä esityksellä julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirretään valtiolta kunnille vuoden 2025 alusta lukien. Nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautetaan. Henkilöstö siirtyy kuntiin tai kuntayhtymiin liikkeen luovutuksella niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kunnille siirtyvät tehtävät vastaavat pääosin TE-toimistojen nykyisin tarjoamia työvoima- ja yrityspalveluja. Työnhakijan palvelut säilyvät pääosin ennallaan. Viimekätinen vastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta säilyy valtiolla. Valtioneuvosto asettaa työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet, ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen asetetaan työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaa kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitetaan täysimääräinen rahoitus.

Arvoisa puhemies! Kunta voi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Muutoin tulee muodostaa työllisyysalue, jonka työvoiman määrä on vähintään sama 20 000 henkilöä. Alueen tulee olla maantieteellisesti yhtenäinen ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Viime kädessä valtioneuvosto päättää uudesta työllisyysalueesta. Työvoiman määrälle asetetaan 20 000 henkilön alaraja riittävien resurssien turvaamiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että työvoimapalvelut järjestetään alueella, jolla on palvelujen järjestämiseksi riittävä väestöpohja ja resurssit. Samalla valiokunta kuitenkin toteaa, että työvoimapalveluiden siirtäminen työllisyysalueelle saattaa heikentää lähipalveluita. Valiokunta pitää niiden tarjoamista tärkeänä etenkin heikossa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille sekä henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää laajasti digitaalisia palveluita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Työllisyysalueiden muodostamisessa on kysymys kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Kuntalain 8 §:n mukaan lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä. Valiokunta huomauttaa, että kunnat voivat kuitenkin sopia toimivallan käyttämisestä myös toisin, esimerkiksi siten, että toimivalta jossakin täsmällisesti määritellyssä viranomaistehtävässä voi olla myös muulla kunnalla kuin vastuukunnalla tai kuntayhtymällä. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia lähipalveluihin seurataan tarkasti ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin tarvittavien lähipalveluiden turvaamiseksi. Valiokunta korostaa mietinnössään myös työllisyysalueiden välisen liikkuvuuden turvaamista etenkin silloin, jos työllisyysalueella työsäkäyntialue ulottuu toisen työllisyysalueen ja maakunnan alueelle. Lisäksi valiokunta huomauttaa, että työnantajat eivät hae osaavia työntekijöitä vain kotimaasta vaan myös globaalisti.

Arvoisa puhemies! Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät työvoimapalvelut ovat valtionosuudesta annetun lain mukaisia valtionosuustehtäviä, joihin kunnille myönnetään täysimääräinen rahoitus. Työvoimapalveluiden rahoitus kohdennetaan kahdella eri kriteerillä siten, että tehtävien arvioituista kustannuksista 50 prosenttia kohdennetaan kunnan työttömien määrän perusteella ja 50 prosenttia 18—64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutuskoulutuksen kustannukset kohdennetaan vieraskielisyyden perusteella lukuun ottamatta kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden kotoutuskoulutusta, johon kunnille osoitetaan erillinen laskennallinen korvaus.

Uudistuksesta aiheutuvia euromääräisiä muutoksia on arvioitu asukaskohtaisesti, kuntaryhmittäin ja hyvinvointialueittain. Alueellisesti rahoituksen nettovaikutus vahvistuu Uudenmaan hyvinvointialueella ja Helsingissä sekä Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Pohjanmaalla. Suurin negatiivinen nettovaikutus uudistuksella on Kainuun hyvinvointialueella, jossa tasapaino heikkenisi 58 euroa asukasta kohden. Rahoitusmalliin sisältyy kahden vuoden siirtymäaika, jonka aikana osa rahoituksesta määräytyy kuntakohtaisen kustannustiedon perusteella ja osa laskennallisen valtionosuuden mukaan. Siirtymäajan rahoituksen lähtökohtana on vuoden 2023 koko maan tasoiset toteutuneet työvoimapalveluiden kustannukset, joista kuntakohtainen kustannustieto muodostetaan osin laskennallisin menetelmin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaikilla alueilla valituilla kriteereillä ei päästä alueen tarpeen mukaiseen rahoituksen. Erityisesti Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomessa, joissa työmarkkinatilanne on haastava, koetaan, että rahoitusmalli ei ole pitkällä tähtäimellä näille alueille toimiva. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että rahoituksen kriteerien toimivuutta ja rahoituksen kohdentumista seurataan tarkoin.

Työttömyysetuuksien maksatukseen liittyen yksi uudistuksen keskeisistä elementeistä on kannustavaa rahoitusmalli, jonka tavoitteena on laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä ja järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen avoimilla työmarkkinoilla. Rahoitusvastuun laajentaminen kompensoidaan kunnille täysimääräisesti siten, että kunnan valtionosuuteen tehdään lisäys, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta aiheutuvaa kustannusten lisäystä vuoden 2023 poikkileikkaustilanteessa. Korvausten kokonaistaso tarkistetaan vuosittain indeksillä, jotta niiden taso ei reaalisesti alene suhteessa poikkileikkaustilanteeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle on esitetty, että kuntien valtionosuusjärjestelmään vietävän maksuvastuun kompensaaion tasoa tulee poikkileikkaushetken sijasta tarkistaa useamman vuoden keskiarvon perusteella ja joka tapauksessa säännöllisin väliajoin työvoiman tai työttömien määrän muuttuessa kunnissa. Jos kompensaatiotasoa ei tarkisteta säännöllisin väliajoin, muuttovoittokuntien kasvava työvoima jää ajan myötä alikompensoituksi. Valiokunta toteaa, että kompensaaion tarkoitus on korvata kunnalle aiheutuva lisäkustannus uudistuksen voimaantulovaiheessa, minkä jälkeen sitten kunnalla on mahdollisuus itse vaikuttaa työttömyysetuuksien kehitykseen. Jos kustannusten korvauksia tarkistettaisiin kuntakohtaisesti jälkikäteen, rahoitusmallin kannustava elementti kunnille poistuisi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että kunnille aiheutuvia kustannuksia ja niiden vastaavuutta valtionosuuksiin seurataan tarkasti ja tarvittaessa tehdään muutoksia valtionosuuskriteerien ja kompensaaoiden toimivuuden, osuvuuden ja optimaalisten kannustinvaikutusten turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että rahoitusmallissa ei enää ole kunnille kannusteita järjestää palveluja vaikeasti työllistyvälle, joiden matka kohti avoimia työmarkkinoita on pitkä ja saattaa vaatia matkan varrella useita erilaisia palveluja. Valiokunta tähdentää pitkään työttömänä olleiden ja muuten haavoittuvassa asemassa olevien palveluiden turvaamista ja ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee seurata TE-uudistusta ja raportoida työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2026 loppuun mennessä heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden lähipalveluiden toteutumisesta.

Mietinnössä ehdotetaan myös nykyisen työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteis- palvelusta annetun lain kumoamista ja säädettäväksi uusi laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Uuden lain mukainen monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuus perustuu työttömän tosiasialliseen palvelutarpeeseen, ja työttömyyden kestoon liittyvistä ehdoista luovutaan. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi perustuu hyvinvointialueen toiminta-alueeseen. Yhteistoiminta edellyttää kolmen itsenäisen viranomaisen välistä yhteistyötä ja yhteisvastuuta yksilön etua ja oikeuksia merkittävästi koskevassa asiassa, mutta yhteistoiminnan mallista ei säädetä. Valiokunta katsoo, että toiminnassa on tarpeen selkeästi sopia, millä viranomaisella on vastuu yksilön työllistymisprosessin seurannasta ja etenemisestä.

Puhemies! Viimeiseksi totean, että ely-keskusten keskitetysti hoitamat palvelujen hankinnat jakautuvat uudistuksessa kuntiin ja siten nykyistä pienempiin yksiköihin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työvoimaviranomaiset toimivat yhteistyössä siten, että yksityisiä palveluja voidaan hankkia myös jatkossa laajoina tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina.

Valiokunta ehdottaa lausumaa, jonka mukaan hallituksen tulee käynnistää osana työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleenjärjestämistä toimenpiteet, joilla mahdollistetaan henkilöstöpalveluyritykselle osajien etsiminen ja työmahdollisuuksien tarjoaminen julkisten työvoimapalvelujen työttömille työnhakijoille.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa uudistusta ja puoltaa ehdotusten hyväksymistä. Esityksessä on kaikkiaan 47 lakiehdotusta, joihin valiokunta ehdottaa lähinnä säännöksen sanamuotoa täsmentäviä muutoksia sekä teknisiä muutoksia, ja lisäksi valiokunta ehdottaa kahta lausumaa. Mietintöön jätettiin yksi vastalause, jossa ehdotetaan lakiehdotusten hylkäämistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Mäkynen Jukka, olkaa hyvä.

18.53 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisille on tärkeää, että työvoimapalveluita uudistetaan siten, että työnhakijat saavat tarvitsemansa tuen työllistykseen mahdollisimman nopeasti. Hallituksen työvoimapalveluiden uudistus menee kuitenkin pahasti metsään siinä, millaista tukea työnhakijoille tarjotaan. Perussuomalaisille on tärkeää, että jokaisen työnhakijan tilanne on yksilöllinen ja palvelut täytyy pystyä sovittamaan hakijan tarpeisiin. Esimerkiksi parikymppinen juuri ammattikoulusta valmistunut nuori ja kuusikymppinen pitkäaikaistyötön, jolla on ongelmia terveytensä kanssa, tarvitsevat erilaisia palveluja.

Hallituksen aikaisemmin käyttöön ottamassa aktiivimalli kakkosessa, jota hallitus kutsuu pohjoismaiseksi työvoimapalvelumalliksi, kaikki työnhakijat pakotetaan samaan muottiin. Nyt hallitus on tekemässä mallin, jonka julkilausuttu tavoite on siirtää työvoimapalvelut kunnille. Hallitus on määritellyt mallinsa kuitenkin siten, että palvelut on käytännössä pakko järjestää kuntayhtymän muodossa. Uuden ylikunnallisen hallintorakenteen muodostaminen samaan aikaan, kun hyvinvointialueet ovat juuri aloittaneet toimintansa, on järjetöntä, erityisesti siksi, että monet työttömät hyötyisivät myös monipalvelumallista, jossa sosiaali- ja terveyspalveluita tarjotaan esimerkiksi kuntoutuksen muodossa työllistymisen tueksi. Olisi ollut perusteltua ainakin harkita työvoimapalveluiden osoittamista hyvinvointialueiden vastuulle.

Keskeinen kaikkia hallituksen työllisyystoimia, kuten muutakin hallituksen politiikkaa, leimaava ongelma on puutteellinen rahoitus. Hallitus säättää paljon lakeja ja kertoo, miten asiat täytyisi tehdä, mutta ei vaivaudu pohtimaan, kuinka toiminta pitäisi rahoittaa. Tässä on tämänkin esityksen keskeinen ongelma. Muun muassa Tampereen kaupunki kertoi valtiokunnalle, ettei henkilöstö riitä palvelumallin toimeenpanoon eikä kustannusneutraliteetti toteudu. Tarvitaan lisää rahaa, jotta saadaan enemmän henkilöstöä tai vaihtoehtoisesti kevyempää lainsäädäntöä asiakaspalveluun. Kahden vuoden siirtymäaika on riittämätön, eikä esimerkiksi maahanmuuttajien palveluita kompensoida riittävästi.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy merkittäviä puutteita, ja se johtaa alueellisen tasa-arvon heikkenemiseen, kun Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomen haastavaa työmarkkinatilannetta ei ole huomioitu. Hallitus ei malttanut odottaa näyttöä kuntakokeilujen tosiasiallisista työllisyysvaikutuksista ennen kuin työllisyyspalvelut pistettiin kokonaan uusiksi. Perussuomalaisten kanta on, että tässä kohtaa olisi parempi laittaa jäitä hattuun, katsoa kuntakokeilun tulokset ja sen jälkeen valmistella huolella malli, jolle pystytään osoittamaan myös riittävä rahoitus.

Arvoisa puhemies! Teemme asian toisessa käsittelyssä perussuomalaisten vastalauseen mukaisen hylkäsesityksen sekä lausumaehdotuksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

18.57 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kyse hyvin mittavasta uudistuksesta, ja itse asiassa se on jäänyt varsin pienelle huomiolle, kun ottaa tosiaan huomioon sen, että tämä on varmaan hallinnollisena uudistuksena sote-uudistuksen jälkeen tämän vaalikauden merkittävin. Se tietysti, miten se sitten lähtee toimimaan ja minkälaista korjaussarjaa se mahdollisesti vuosien varrella tulee tarvitsemaan, jää tulevan hallituksen murheeksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Itse olen tässä koko tämän prosessin ajan kantanut huolta siitä, mitä tämä 20 000 työllisen raja oikeasti merkitsee. Sehän merkitsee suurimmassa osassa Suomea sitä, että maakuntaan tulee vain yksi työllisyydenhoitoalue. Se on tietysti resurssien näkökulmasta varmaan perusteltua, kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, mutta siinä on myös se toinen näkökulma, joka puheenjohtajan puheenvuorossa myös tuli, että ne lähipalvelut saattavat seutukaupungeista, pienemmiltä paikkakunnilta, kadota liian kauaksi, kun ne menevät sinne maakuntakeskukseen. Ja tässä tarkoitan erityisesti vaikeimmin työllistyvien henkilöiden palveluita, käytännössä pitkäaikaistyöttömiä ja vailla työkokemusta tai hyvin vähäisellä työkokemuksella olevia nuoria, joille olisi tärkeää tämä lähipalvelu ja se, että virkailijat tuntevat paikalliset olosuhteet ja löytävät heille sopivia, räätälöityjä polkuja työelämään. Sen takia pidinkin erittäin tärkeänä — ja se oli myös ehto sille, että kokoomus tässä on mukana — että meillä on tämä lausuma, jossa hallitus velvoitetaan siihen, että se raportoi tästä asiasta vuoteen 2026 mennessä, siitä, miten heikossa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten asema on muuttunut tämän uudistuksen seurauksena.

Toinen tärkeä asia ja lausuma on myöskin se, että yksityisille henkilöstöpalveluyrityksille annetaan tässä toimintaedellytyksiä, jotka täytyy vielä vahvistaa. Siihen liittyy erilaisia tiedonsaantioikeuksia, joihin perustuslakivaliokuntakin otti kantaa. Mutta tässä on kuitenkin hyvä ymmärtää se, että yksityisillä henkilöstöpalveluyrityksillä on keskeinen rooli julkisen työvoiman välityksen tukena ja se palvelee samaa tarkoitusta eli sitä, että ihmiset pääsisivät töihin. Oli hyvä, että myös tämä lausuma tähän liitettiin. Uudistuksessa varmaan tulee käytännön toteutuksessa olemaan moniakin haasteita, mutta pidän kuitenkin suuntaa nyt oikeana, kun vastuu annetaan Tanskan mallinkin idean pohjaisesti kunnille tässä työllisyyden hoidossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

19.00 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Käsillä on valtava hallinnollinen uudistus, varmasti toiseksi suurin heti sote-uudistuksen jälkeen. Tämän uudistuksen on arvioitu lisäävän työllisyyttä noin 7 000–10 000 työllisellä, ja sikäli tämä uudistus on kannatettava, mutta kuitenkin tähän liittyy myös huolia ja epävarmuustekijöitä.

Kuten valiokuntamme totesi, työvoimapalveluiden saatavuus tulee turvata kaikille yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Kenenkään palvelut eivät saa heiketä, ja lähipalvelut täytyy turvata.

Myös heillä, joilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää digitaalisia palveluita, tai heillä, jotka hyötyvät enemmän lähipalveluista kuin digipalveluista, pitää olla siihen mahdollisuus.

Myöskään uudet työllisyysalueet eivät saa muodostua keinotekoisiksi tai esteeksi työvoiman luonnolliselle liikkuvuudelle. Mahdollisuus yhteistyöhön eri työllisyysalueiden välillä tulee varmistaa ja sujuva liikkuvuus turvata. Osa työnantajista hakee työntekijöitä globaalisti, joten myöskään globaalia työnhakua ei saa hankaloittaa.

Huoli on myös, että jatkossa uudistus tulee vaikuttamaan yksityisiltä palveluntuottajilta hankittaviin ostopalveluihin, ja valiokuntamme piti kuitenkin tärkeänä, että yksityisiä palveluita voidaan hankkia jatkossakin tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

19.02 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä todellakin merkittävä uudistus, jossa siirretään julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta työ- ja elinkeinotoimistolta kunnille tai työllisyysalueille. Ajattelen, että suhteessa siihen, kuinka merkittävä uudistus tämä on, se on julkisuudessa herättänyt ehkä verrattain vähän keskustelua.

Edustaja Jukka Mäkynen hyvin kävi läpi tätä esitystä meidän perussuomalaisten kannalta ja nosti esiin muun muassa sitä, että on tärkeitä, että palvelut sovitetaan nimenomaan yksilöllisiin tarpeisiin.

Tässä taustalla on työllisyyden kuntakokeilut, mitä ollaan tehty tällä kaudella ja aikaisemminkin. Siinäkin käsittääkseni alkuperäisenä ideana oli se, että palvelut nimenomaan siirretään kunnille, ja nyt tässä haetaan tällaista uutta työllisyysalueen konseptia.

Itse olen tätä kahdessa eri valiokunnassa käsitellyt. Perustuslain näkökulmasta keskeinen on 121 § eli kunnallinen itsehallinto ja kuntien tosiasialliset edellytykset suoriutua velvollisuuksistaan, kun taas talousvaliokunnassa me tarkasteltiin tätä enemmän näiden vaikutusten kannalta, taloudellisten aspektien kannalta, ja siellä me nähtiin riski esimerkiksi siitä, että uudistus voi synnyttää epätarkoituksenmukaisesti toimivia ja tehottomia hallintorakenteita ilman, että välttämättä saavutetaan niitä positiivisia vaikutuksia siinä laajuudessa kuin on lähdetty niitä hakemaan. Tässä kyllä näen, että kun on tällainen lakisäätöinen yhteistoiminta, mikä muodostaa nämä työllisyysalueet, mikä perustuu siis yli 20 000:n henkilön työvoimaan, niin siinä on rahoituksen ja kustannusten ja tämän järjestämisen vastuun osalta kyllä kysymyksiä ilman muuta.

Sitten joitakin muita näkökohtia:

Tosiaankin yksi asia on se, että kun TE-palvelut tulevat kunnille, työllistämispalvelut, mutta sitten hyvinvointialueelle taas on siirtynyt tämä kuntouttava työtoiminta, niin miten tämä järjestetään sillä tavalla, että se toimii. Mikäli ymmärsin oikein työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Pekosen puheenvuorosta, niin juuri tähän liittyi se lausuma — joo, kyllä — että se vuonna 26 oli tarkoitus ottaa. Tämä on minun mielestäni ihan todella tärkeä asia, ja tämä on auki tosiasiallisesti. Tähän pitäisi kiinnittää huomiota nyt erityisesti.

Jos ajattelee taas, että kuntia on erilaisia, ja jos ajattelee suuria kaupunkeja, esimerkiksi kuutta suurinta kaupunkia, niin siinä taas mieleen tulee sekin näkökohta, onko niiden omaa toimintakenttää otettu huomioon tarpeeksi. Kun puhutaan varsinkin suurista kaupungeista, niin siinä on tällaisia elinkeinostrategisia näkökulmia jo, eli pitäisikö hakea kuitenkin sitä vielä vahvempaa kumppanuutta näiden tahojen kanssa, jossa esimerkiksi otettaisiin huomioon vaikka ihan tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoimintoja tähän malliin.

Sitten vielä edustaja Mäkynen hyvin nosti esiin sitä, että tämä siirtymäaika nähdään liian lyhyenä. Jos ajatellaan tätä Tanskan mallia, mitä ollaan käytetty tässäkin samoisena ajatuksena selvästi takana, niin Tanskan mallia on rakennettu hyvin pitkän aikaa, sitä on rakennettu oikeastaan jo vuosikymmeniä ja sillä tavalla, että ne kaikki palaset ikään kuin sopivat siihen yhteen. Heillä on tällainen flexicurity-ajattelu, eli on sellainen perusturva siellä mutta sitten joustavuutta, siinä sosiaaliturvassa on vastikkeellisuutta. Mutta koko idea on se, että jos — ja itse asiassa kun — ihmiset vaihtavat työpaikkaa, niin se uudelleen-työllistäminen tapahtuu hyvin nopeasti, ja työvoimapalveluiden resurssit on myös mitoitettu jo pitkän aikaa aivan toiselle tasolle. Tässä myös tämä resursointi on tärkeä tosiasiallisesti, jotta tämä malli toimisi, ja tästä me ollaan hyvin huolissamme myös. — Jatkan seuraavassa puheenvuorossa. [Puhemies: Vielä on seitsemään minuuttiin asti aikaa puhua.] — No niin, jatketaan sitten, selvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Käydään vielä ylipäätänsä tätä työllisyysnäkökulmaa. Eli myös on ihan hyvä katsoa ylipäätänsä tätä, miten työllisyys määritelläänkin, ihan seuraavaa kauttakkin ajatellen. Eilen oli täällä salissa tarkastelussa Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus, mikä käsittelee finanssipolitiikan valvontaa ja tarkastusta vaalikaudelle. Tässä oli itse asiassa aika voimakkaitakin sanomia, eli heiltä oli kokonainen kappale julkisen talouden kestäväyydestä ja vaalikauden työllisyystoimista, ja ne väliotsikot kuuluvat muun muassa seuraavasti: "Julkisen talouden velkakestävyyttä on tarpeen vahvistaa" ja "Inhimillisen pääoman heikko kehityskuva nakertaa Suomen pitkän aikavälin kasvun ja julkisen talouden kestävyysnäkökymmiä". Sitten on vielä kolmas kappale ja kolmas kohta "Vaalikauden työllisyystoimet ovat kaukana tavoitteista". Tämä oli mielestäni aika suoraa tekstiä, mitä tässä otettiin esille. Siellä todettiin muun muassa seuraavaa: "Suhteessa kestävyysvajeen peruslaskelmaan vaalikauden työllisyystoimien julkista taloutta vahvistavat vaikutukset jäävät kauaksi tavoitteesta." Ja vielä erikseen: "Työllisyystoimien ennakoituja vaikutuksia on käsitelty epäjohtonmukaisesti hallituksen ja ministeriön julkaisuissa. Niissä on muun muassa rinnastettu työllisyyspotentiaalia kuvaavia arvioita ja varsinaisia vaikutusarvioita. Epäjohtonmukaisten esittämistapojen takia toimenpiteiden vaikutusten summasta ja jopa tavoitteiden saavuttamisesta on esillä toisistaan poikkeavia arvioita." Tämä kaikki minun mielestäni on tärkeä ottaa huomioon silloin, kun puhutaan työllisyystavoitteesta, koska pelkkä työllisyysaste prosenttiyksikkölukuna ei kerro kaikkea, vaan meidän myös pitää tarkastella sitä laatua, ja toivon, että myös erilaiset kriteeristöt ja mittarit laitetaan kuntoon. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.09 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä työvoimapalvelujen siirto valtiolta kunnille on ollut esillä jo kymmenisen vuotta — taisi olla työministeri Lauri Ihalaisen ajatus. Sitten sillä vaalikaudella päätettiin ymmärtääkseni nämä kuntakokeilut, ja niitä on sitten viety eteenpäin näinä vuosina. Väliraporttina muistelen, että tuli erityisesti Tampereelta tietoa, että kuntakokeilujen kautta on saatu hyviä tuloksia, ja niin sitten itse asiassa koko poliittinen kenttä, puolueet laidasta laitaan, innostui siihen, että siirretäänpä nyt sitten nämä työvoimapalvelut kaiken kaikkiaan kunnille. Ja niin sitä lähdettiin valmistelevaan, ja nyt olemme tässä tilanteessa, että näinä valtiopäivien viimeisinä hetkinä ollaan sitten käsittelemässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön pohjalta tätä uudistusta.

Tässä on mielenkiintoinen muutos tapahtunut sen kymmenen vuoden alun jälkeen ja vuosien mittaan. Nimittäin sosiaali- ja terveystoimien palvelut siirrettiin tämän vuoden alusta kunnilta hyvinvointialueille eli maakuntatasoisille alueille, ja nyt työvoimapalvelut ollaan siirtämässä valtiolta kuntatasolle. Tätä perusteltiin ainakin aluksi pitkään sillä, että tällä uudistuksella, mikä nyt meillä on käsitelty, tuodaan työvoimapalvelut lähelle kuntien ylläpitämiä sosiaali- ja terveys- sekä koulutuspalveluja. Ja nyt nämä sosiaali- ja terveystoimien palvelut siirtyvätkin alta pois ja ollaan aika mielenkiintoisessa tilanteessa. Tämä uudistus ei nyt oikeastaan selkeytä sitä puolta, että saataisiin sosiaali- ja terveystoimien palvelut saman katon ja toimiston alle tai, sanotaan, ainakin saman toimijan alle. Se on mielenkiintoista, miten nyt tässä tämä yhteys kuntatasoisten työvoimapalvelujen ja hyvinvointialueitasoisten sosiaali- ja terveystoimien palvelujen välillä alkaa toteutua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Sitten toinen ongelma, jonka tuossa edustaja Satonenkin mainitsi, on tämä vähintään 20 000 työvoiman raja. Se johtaa siihen, että vain osa kunnista pystyy itsenäisesti toteuttamaan eli hoitamaan nämä työvoimapalvelut ja valtaosa kunnista lukumääräisesti joutuu tekemään yhteistyötä jollakin mallilla, joko kuntayhtymänä tai sitten sopimus pohjalta. No, yhden tällaisen, vaikkakin merkittävän ja sinänsä ison ja tärkeän, toiminnan osalta kuntayhtymän perustaminen on kyllä turhan raskas ja monimutkainen ja irrottaa varsin vahvasti nämä palvelutoiminnot kunnasta. Kuntayhtymät elävät aina omaa elämäänsä, aika tavalla irti siitä demokraattisesta valvonnasta, joka peruskunnassa sentään toimii vaalien ja vastuun kautta. Tämä on iso ongelma. Jos ajattelen omaa maakuntaa, Keski-Suomea, meillä vain Jyväskylän kaupunki pystyy tuon 20 000 työvoimamäärän täyttämään ja täyttää. Kaikki muut kunnat joutuvat tällä mallilla yhteistyöhön, ja jos Jyväskylä on yksin, niin muut 21 kuntaa joutuvat jakautumaan kahteen alueeseen, joissa on noin kymmenen kuntaa kummassakin. Mikä on sitten sen yksittäisen kunnan asema siinä yhteistyössä? Se on laskujen maksaja ja ehkä rahan välittäjä, valtionosuuksien kautta tulevan rahan välittäjä sinne palveluille, jotka se isäntäkunta sitten käytännössä järjestää. Ihan tarkkaan en ole selvittänyt, mikä se käytännön menettely tässä sitten tulisi olemaan. Mutta tämä malli kyllä johtaa siihen, että on aika epätarkkaa tai jopa harhaanjohtavaa puhua kuntapohjaisesta työvoimapalvelujärjestelmästä. Se on jotakin muuta tällä mallilla.

Arvoisa puhemies! Sitten nämä kustannukset: No, ensin voi todeta, että tässä siis siirretään valtiolta kuntiin työllisyyttä ja elinvoimaa edistävät palvelut, kuten työväilytys, palkkatuki ja työvoimakoulutukset, ja TE-toimistoista ja ely-keskuksista siirtyy kuntiin noin 4 000 työntekijää, eli tämä on todella aika merkittävä hallinnollinen muutos.

Mutta se, mikä tässä nyt on sitten selkeästi ongelmallisinta, on tämä rahoitusmallin vaikutus siltä osin, että esimerkiksi Keski-Suomi, Itä-Suomi — ja se, minkä puheenjohtaja mainitsi, oliko se Kainuu — menettävät reippaasti rahoitusta nykytasoon verrattuna. Miten keskusta on voinut hyväksyä tämän mallin, että rangaistaan niitä, joissa elinolosuhteet, palkkatasot, tulotaso, kehitysnäkymät, kuntatalous ja työttömyyden taso ovat kaikkein hankalimmassa mallissa? Tämä on se tekijä, jonka takia yhdyin perussuomalaisen valio-kuntaryhmän hylkäysesitykseen. Mielestäni tämä ei näitä perusasioita täytä, ei tätä kuntapohjaisuutta, ei välttämättä tuo sellaista dynamiikkaa, jolla saataisiin näihin palveluihin sitä jämäkkyyttä, mitä tarvitaan, jotta työttömät saadaan avoimiin työpaikkoihin. Meillä on valtava määrä työttömiä ja merkittävä määrä avoimia työpaikkoja — ne eivät koh-
taa. Tämä uudistus ei sitä paranna.

Ja toinen on sitten, herra puhemies, juuri tämä rahoituksen kohdentumisen heikkous. Tässä on sitten myös [Puhemies koputtaa] tämä kulukorvauskysymys työttömyysturvasta ja kuntien osuuksista, joissa on myös ongelmia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

19.16 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää hyvistä puheenvuoroista, mitä edustajat ovat käyttäneet tämän asian käsittelyn yhteydessä. Kuten todettu, niin tämä on valtava uudistus ja yksi suuremmista, mitä tällä vaalikaudella on tehty.

Muutama huomio edustaja Kankaanniemen puheenvuoroon. Totean, että tähän 20 000:n rajanhan on päädytty siitä syystä, että se ikään kuin vastaa samaa kokoluokkaa kuin pienemmät täyden palvelun TE-toimistot tässä nykyjärjestelmässä. Sen on katsottu olevan kuitenkin kokoluokaltaan sellainen, että siellä voidaan näitä palveluita hyvin toteuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

Mitä tulee sitten tuohon rahoitukseen, mistä edustaja Kankaanniemi myös oli huolissaan: Kyllä, myös valiokunta kiinnitti tähän huomiota omassa mietinnössään. Yhdyimme hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan huoleen tämän rahoitusmallin alueellisesta yhdenvertaisuudesta. Pidämme tärkeänä sitä, että rahoituksen kriteerien toimivuutta ja myöskin sitä rahoituksen kohdentumista seurataan tarkoin.

Täytyy myös todeta, että olen ihan täysin samaa mieltä tässä edustaja Mäkysen kanssa siitä, että meidän on todellakin tunnistettava erilaiset työttömät ja erilaisissa tilanteissa olevat työttömät, ja kyllä: työllisyys pitää hoitaa entistä paremmin yksilöllisillä ja räätälöidymillä työvoimapalveluilla kuin mitä karensseilla ja sanktioilla voidaan hoitaa. Mutta minä haluan uskoa siihen, että tämä uudistus voi nyt tarjota myöskin niitä yksilöllisiä palveluja ja myöskin semmoista paikallista tuntemusta alueen tarpeista. Ja todellakin meidän pitää seurata lähipalveluiden saatavuutta työllisyysalueilla.

Vielä totean tähän loppuun, että uudistuksen toteutuminen vaatii riittävät resurssit ja työntekijöille tukea myöskin tämän muutoksen tueksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Multala, olkaa hyvä.

19.19 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kyseessä on tosiaan työvoima- ja yrityspalvelujen uudistus, joka on iso hallinnollinen uudistus, mutta sen sijaan, että se tulisi ikään kuin yhtäkkiä ja yllättäen, niin tähän on valmisteltu kyllä vuosikausia, ja moni kunta, tai ainakin oma kotikuntani Vantaa, on tehnyt sitä myös yhteistyössä Keravan kanssa, jonka kanssa olemme myös samaa hyvinvointialuetta. Eli siinä mielessä, kun täällä oltiin huolissaan siitä, että tätä ei olisi ainakaan joka paikassa huomioitu, niin jossakin se ainakin on, koska tämä kuntien työllisyyskokeilu tosiaan lähti jo joitakin vuosia sitten liikkeelle ja nyt sitä muutosta on ikään kuin viety sitten pidemmälle jo, joten tämän lain säätäminen nyt sitten ikään kuin sinetöi sitä tilannetta ja myös lain mukaan siirtää järjestämisvastuuta kunnille ja näille yhteistoiminta-alueille.

Arvoisa puhemies! Meillä on pitkäaikaistyöttömien hoidosta tässä maassa joitakin äärimmäisen hyviä malleja olemassa. Tiedetään, että tällä hetkelläkin työkyvyttömyyden yleisin syy, jo nykyäänkin, on mielenterveyden haasteet, ja täällä Uudellamaalla HUSin, Helsingin yliopiston keskussairaalan piirissä on tällainen hanke, joka on IPC-hanke, jossa mielenterveyden haasteista potilaina olevat, hoidossa olevat, voivat saada tällaista räätälöidystä työllisyyspalvelua, ja tälle hankkeelle on nyt rahoitus käsittääkseni tämän kevätkauden loppuun asti. Tämä laki ei sinällään muuta millään tavalla tällaisen palvelun järjestämistä, mutta halusin vain nostaa tämän esiin hyvänä esimerkkinä siitä, että tämän hankkeen puitteissa on saavutettu moninkertaiset työllistymistulokset siihen nähden, mitä normaalisti pitkäaikaistyöttömillä saavutetaan, ja se on esimerkki siitä, että kun pystytään räätälöimään niitä palveluita niille henkilöille vahvemmin, jotka sitä apua erityisen paljon tarvitsevat, ja nimenomaisesti monialaisesti niin, että siellä ei ole vain ikään kuin tällainen työvalmentaja tai työhön ohjaaja, vaan siellä on monialaisia palveluita ja tukitoimia, niin silloin se työllistyminenkin on helpompaa ja mahdollista.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa hyvänä huomiona tähän nämä nuoret, jotka tässä mietinnössä oli huomioitu sillä tavoin, että kun nuorille on nyt ollut tätä Ohjaamotoimintaa, jonka idea on siis ollut se, että se on ikään kuin yhden luokun paikka, josta saa apua vähän kaikenlaisiin haasteisiin, tai ei välttämättä edes haasteisiin, mutta ylipäätään neuvoja, ja nyt toivottavasti tämän mietinnön mukaisesti edetään niin, että tämä Ohjaamotoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

minta voi jatkossakin olla osa näitä työllisyyspalveluja, erityisesti nuorilla olla se paikka, mistä sitten saadaan sitä monialaista työllistymistä edistävää toimintaa ja muuta apua ja tukea, oli se sitten hyvinvointialueen puolella tai kunnan palveluiden puolelta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys työvoimapalvelulainsäädännön uudistamiseksi on sinänsä tietysti tämän ajan lapsi, mutta siinä, mitä edustaja Kankaanniemi omassa puheenvuorossaan äsken, hetken aikaa sitten todisti kuntien vaikeasta tilanteesta, on vinha perä. Nythän ongelma on siinä, että kun työvoimapalveluista saatava valtionosuus määräytyy tässä hallituksen esityksessä niin, että laajan työttömyyden painoarvo rahoituksen jaossa on 47 prosenttia, kunnan työikäisten määrän painoarvo samoin 47 prosenttia ja sitten kunnan vieraskielisten määrän painoarvo 6 prosenttia, ja esimerkiksi Pohjois-Karjalan kannalta katsottuna — meidän maakunnassamme on työttömyyttä valitettavasti ihan liikaa — jotta rahoitus olisi oikein jaettu, niin pitäisi laajan työttömyyden painoarvon olla rahoituksen jakamisessa 67 prosenttia, työikäisten määrän perustana 27 prosenttia ja tuo 6 prosenttia vieraskielisten määrä. Eli nämä laskentaperusteissa on selvä kieroutuma. Totta kai ne kunnat, missä on vähän työttömyyttä, hyötyvät, koska saman laskentatavan mukaan rahat tulevat kuntiin, tai niille palvelualueille, per capita ne tulevat, ja sitten ne kunnat, missä on vähän työttömiä, saavat tavallaan ekstraa. Ja niissä kunnissa, joissa on paljon työttömyyttä ja jotka siten joutuvat maksamaan työmarkkinatuen kuntaosuuksia, tämän lakiesityksen myötä tämän velvollisuuden määrä kasvaa. Eli se on ihan varmaa, että kunnilta poistuva rahamäärä työttömille meneviin rahoihin varmasti kasvaa.

Keskustelin meidän kunnanjohtajamme kanssa tästä nyt viime maanantaina syvän keskustelun, miten tässä käy, kun Ilomantsin kunnan menot tälle sektorille ovat jo nyt noin 400 000 euroa ja kun tämä tulee, niin se johtaa siihen, että rahoituksen määrä kasvaa ja tämä on sitten se pienten kuntien tappopöytä. Eivät ne selviä näistä rahoituksista mitenkään, eivät pysty... [Sari Multalan välihuuto] — Kaikki me tiedämme ja edustaja Multala viisaana, osaavana ja taitavana kansanedustajana tietää vallan hyvin sen, että kun kunta menee kriisikuntalistalle, niin se ei pitkään siellä listalla ole, kun sen kunnan tarina on loppu. Se on hyvin herkkä asia. Siinä ei sen jälkeen mikään auta, kun valtiovarainministeriön mustapukuiset virkamiehet saapuvat laukkuineen kuntaan — se neuvottelu on lyhyt, ja siinä on vain yksi päätös, ja me molemmat tiedämme sen, mikä se päätös on.

Mutta perustuslakivaliokunta, arvoisa puhemies, teki kuitenkin omassa lausunnossaan — lausunnon kohta 13 — ponnen: ”Perustuslakivaliokunta painottaa tarvetta seurata tarkasti ehdotettujen muutosten vaikutuksia rahoitusperiaatteen toteutumiseen käytännössä ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Vaikutuksia on tarkasteltava myös yksittäisten kuntien osalta. Tarvittaessa valtioneuvoston on ryhdyttävä toimenpiteisiin myös lainsäädännön muuttamiseksi.” Eli täällä on perustuslakivaliokunta antanut omassa lausunnossaan selvän ponnen siihen, että näin tulee toimia, koska me nähtiin jo perustuslakivaliokunnan kokouksessa, kun tästä keskusteltiin pitkään, että tämä vaara on olemassa, ja sitten kun se vaara toteutuu, jos siihen ei sitten reagoida korkean työttömyyden kunnissa, niin se tarkoittaa ylivoimaisia taloudellisia vaikeuksia. Sitten se kunta on siinä tilanteessa, että se on hyvin äkkiä entinen kunta, ja sitten yhä vaikeammaksi menee niiden ihmisten oikeuksien puolustaminen, koska kunnallinen itsehallinto on — arvoisat edustajakollegat, te tiedätte

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

paremmin kuin minä — koko sen seutukunnan ihmisten henki ja elämä, ainoa puolestapuhuja sillä seudulla, joka puolustaa niiden ihmisten oikeuksia. Se oikeus kun menetetään, niin sittenpä he ovat tuuliajolla sen suhteen. Onhan se jotakin kuntaa senkin jälkeen, kun kunta liitetään valtiovarainministeriön toimenpiteellä johonkin muuhun kuntaan — se täydentää alueellaan jonkun muun kunnan pinta-alaa — mutta ne ihmiset joutuvat sen jälkeen aivan heitteille.

Toivon, arvoisat kollegat, että tämä asia otetaan vakavasti, koska se rahamäärä, mikä työttömyyden hoitoon kuluu, ja nämä velvoitteet vielä tämän uuden lakiesityksen myötä kasvavat. Tähän pitää kiinnittää vakavaa huomiota, koska tämän jälkeen, kun nyt on vaarassa, että työttömyys kasvaa, pahoin pelkään, että se nimenomaan kärjistyy näillä alueilla, missä työttömyyttä on jo ennestään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

19.26 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kannan kyllä tästä laista nyt vähän samaa huolta kuin edustaja Hoskonen. Itse olin hallintovaliokunnassa käsittelemässä tätä asiaa, ja hallintovaliokuntahan tietysti on se kuntavaliokunta, minkä tehtävä on ajatella asioita kuntatalouden kannalta ja ennen kaikkea kuntalaisten palvelujen kannalta. Kuntahan on se yksikkö, missä katsotaan, että palvelut saadaan tuotettua veroeuroilla kuntalaisille, ja siinä taas, että saadaan tasa-arvoiset palvelut tuotettua kaikkialla Suomessa, sitten on tässä talossa, eduskunnassa, tosi suuri vastuu, että näin tapahtuu. Me kannettiin hallintovaliokunnassa huolta monestakin eri asiasta, mutta juuri tämä äskeinen asia, mihin edustaja Hoskonen viittasi, on se, että tämä lakihan kohtelee hyvin suuria kuntia eli käytännössä yli 100 000 asukkaan kaupunkeja, mutta sitten pienemmissä kunnissa asia onkin toisin, ja suurin muutoshan on noissa 2 000—5 000 asukkaan kunnissa. Valitettavasti juuri Itä- ja Pohjois-Suomen kunnissa tämä isku on kaikista kovin tämän lain osalta.

Hallintovaliokunnassa ymmärsimme myös, että saattaa olla, että meidän ääntä ei kuulla siellä mietintövaliokunnassa, mutta tältä osin sitten toivomme, että jos tämä laki tulee tällaisenaan voimaan, niin vähintään on, että tämän siirtymäajan pituus olisi pitempi kuin mitä se tässä alkuperäisessä lakiesityksessä oli. Kannamme huolta myös siitä, että kun kunnissa on monia suuria uudistuksia yhtä aikaa nyt kun nämä sote-alueet aloittivat, niin kunnat ovat joka tapauksessa uuden äärellä ja joutuvat miettimään sitä uutta roolia, ja nyt kun siihen tulee päälle vielä TE-uudistus, niin miten näille kunnille sitten siinä tapauksessa käy.

Nythan varmastikin on tulossa jonkinasteinen valtionosuusuudistus joka tapauksessa, ja itse olen kovin huolissani siitä, että kun katsoin nyt näitä virkamieslausuntoja tulevan hallituskauden ajalle, niin siellä oltiin jo mietitty sellaista, että tulevan hallituksen aikana tulisi tarkastella kuntien määrää. Toivottavasti asia ei tule menemään niin, että niin soten kuin tämän TE-uudistuksen tiimoilta sitten valtionosuudet tehdäänkin niin, että lähdetään sitten jonkinasteisiin kuntaliitoksiin. Itse en missään nimessä kannata kuntaliitoksia, mitkä tulevat täältä ylhäältä päin asetettuina. Totta kai, jos kunnat tahtovat itse tehdä sellaisia vapaaehtoisesti, niin asia on eri. Mutta toivoisin, että näissä eri lakiehdotuksissa ja lakiuudistuksissa kohdeltaisiin kuntia niin, että ne kunnat voisivat edelleen säilyä elinvoimaisina. Itse uskon, että se kunta on ihmisten koti ja se on elinvoiman kehto, ja vahvat, pienetkin itsenäiset kunnat ovat tämän maan kannalta erittäin tärkeitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

19.29 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä ottaa nyt kantaa tähän kuntien rahoitusasemaan, josta kaksi edellistä puheenvuoroa ovat olleet: Se on varmaan totta, että on tarvetta seurata, miten tämä rahoitus kohdistuu jatkossa, ja mahdollisesti tehdä tarkennuksiakin, mutta minulla on tässä edessäni Pirkanmaan ihan tuoreet työllisyysluvut tämän päivän Aamulehdestä. Puheet siitä, että pienissä kunnissa on korkea työttömyys ja isoissa matala, eivät nyt ainakaan Pirkanmaalla pidä paikkaansa, koska Pirkanmaalla toiseksi korkein työttömyys on Tampereella, 10,2, ja alhaisimmat työttömyysprosentit ovat Vesilähti ja Punkalaidun, jotka ovat hyvin pieniä kuntia, joissa on viiden prosentin työttömyys. Esimerkiksi omassa kotikunnassani Sastamalassa on seitsemän prosenttia, vaikka se on hyvin tyypillinen seutukaupunki, ja Punkalaidun viidellä prosentilla on aivan tyypillistä maaseutua. Mutta siellä on ollut tämä kuntakokeilu pitkään, siellä on tehty hyvää työtä työllisyshoidon eteen, ja siellä on saatu matalaksi työttömyysprosentti nimenomaan niillä yksilöllisillä palveluilla, joita tässä on eri puheenvuoroissa jo korostettu. Eli en näe kyllä tätä asiaa lainkaan niin mustavalkoisena. Mutta se on tärkeää, jota sanoin tuossa aikaisemmasakin puheenvuorossa, että vaikeimmin työllistyvien palvelut jatkossakin säilyvät lähipalveluina, koska jos ne etääntyvät pelkästään maakuntakeskukseen, sitten ollaan lähellä sitä tietä, mitä täällä Hoskonen ja Huttunen ovat omissa puheenvuoroissaan todenneet.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä toisesta asiasta hieman: Edustaja Kankaanniemi käytti siitä kyllä erinomaisen puheenvuoron, että onhan tämä kieltämättä vähän sellainen järjestelmä, että tässä on vähän niin kuin ikiliikkuja keksitty. Kun aikaisemmin oli tosiaan se ongelma, että sote-palvelut olivat kunnassa ja työllisyyspalvelut maakunnassa, niin nyt ne ovat menneet juuri päinvastoin. Aina siinä on ollut se ongelma, että kun siinä on eri organisaatio, se rajapinta tulee sieltä vastaan, ja jälleen kerran se koskee eniten niitä vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä, koska he ovat useasti näiden molempien palveluiden käyttäjiä. Siinä mielessä tässä on kyllä todella tärkeää, että tähän ei mitään merkittävää raja-aitaa synny palveluiden välille, ja tämä on yksi asia, jota on myös tarpeen seurata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.32 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistus tosiaan vei kunnilta merkittävät tehtävät — noin puolet, jopa yli, tehtävistä ja rahoituksesta — hyvinvointialueille. No, pienissä kunnissa nämä oli aika pitkälti järjestetty kuntayhteistyönä, mutta kuitenkin sosiaalipuoli oli useimmiten peruskunnalla. Se merkitsi sitä, että näiden kuntien tehtäväkenttä pieneni merkittävästi. Nyt kun mennään tällä tavalla näissä TE-palveluissa ja muodostetaan näitä isoja alueita niitten pienten kuntien puolesta hoitamaan näitä, niin eivät ne kunnat mitään elinvoimaa tästä suoranaisesti saa. Se kasautuu sinne seutukeskukseen, ja sieltä sitten hoidetaan jollakin lailla sinne pienempiin kuntiin, ja tämä luo painetta kyllä siihen, että kuntaliitoksiin ajaututaan.

Tässä uudistuksessa on todella mielenkiintoinen yksi kohta. Se on se, että TE-uudistuksessa valtion budjetti vuodelle 2024 tulee määrittämään kunnille siirtyvän rahoituksen määrän. Eli ensi vuoden budjetin, valtion budjetin, tekee uusi hallitus, ja jos se merkitsee tälle momentille vähemmän rahaa tässä kurjassa talouden tilanteessa, niin se jää sitten pysyväksi — näitä ei ole mitenkään sidottu mihinkään, jää pysyväksi — ja silloin ne kunnat, joissa on iso työttömyys ja heikko talous, ajautuvat varmasti selvitystilaan ja tulee kunталиitokset. Ja jos esimerkiksi meillä tulee sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen kylmä hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 173/2022 vp

litus, niin se voi käyttää tätä vääntöä, jonka nykyinen hallitus antaa tässä uudistuksessa käytettäväksi, ja sille ette enää sitten muuta voi kuin vastustaa, mutta siinä menee sitten kunnat. Onko se sitten hyvä vai huono, jos meillä kuntamäärä puolittuu taikka menee alle sataan, sitä voi tietysti jokainen miettiä erikseen.

Arvoisa puhemies! Sitten täällä on nämä kasvavat etuuskulut, eli ansiopäivärahan peruspäiväraha ja sitten työmarkkinatuki. Nythän meillä on ollut tämä kuntasakkomaksu, peruspäivärahan kuntaosuus, ei kun työttömyys... — no kuitenkin se sakkomaksu, tiedätte kaikki. Nyt se ongelma tietysti tietyllä tavalla poistuu, koska tämä korvaa sen ja siihen on luvattu indeksitarkistukset, jolloin se pysyy mukana, ja se on tietysti kuntien kannalta tärkeää. Mutta kyllä tässä uudistuksessa on nyt semmoisia hautoja, joihin voivat kyllä kunnat pudota, ja nähdään, että homma ei olekaan ihan niin kuin on ajateltu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen Jari, olkaa hyvä.

19.35 **Jari Kinnunen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen hyvin viittasi siihen keskusteluun, mitä perustuslakivaliokunnassa käytiin. Kun tästä rahoitusperiaatteesta puhuttiin, niin muistanette varmaan, kun kysyin ministeriön edustajalta suoraan, onko tässä tarkoitus ajaa kuntia alas, ja se vastaus oli aika mielenkiintoinen. Se oli vähän niin kuin tuolta ministeriaitiosta — ei vastattu siihen, mitä kysyin, vaan vastattiin, että niin, kyllähän tässä kunnat saattavat eriytyä, mikä nyt sitten tarkoittaa mitä tahansa, mutta minulle se tarkoitti sitä, että hän ei halunnut vastata suoraan kysymykseen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 207/2022 vp sisältyvien 1.-23. ja 25.-47. lakiehdotusten sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 207/2022 vp sisältyvän 24. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.